

„Ekonomie penzí – úvod do teorie a praktické příklady“

MPE_PHOP Praktická hospodářská politika,

Jiří Rusnok,

ESF MU Brno, 12.10.2023

Obsah

- I. Krátký historický úvod – kdy, proč a jak vznikl penzijní systém
- II. Jak vyčíslit makroekonomický náklad podpory seniorských generací skrze penzijní systém
- III. Důchodové systémy podle typu financování a způsobu výpočtu dávky
- IV. Způsob financování a stanovení příspěvkové sazby
- V. Důvody proč v ČR nikdy neuspěla „velká“ (systémová) penzijní reforma
- VI. Aktuálně realizované a diskutované změny v penzijním systému ČR

Metodická poznámka – terminologie

V tomto výkladu jsou použity následující pojmy jako ekvivalenty (není-li výslovně uvedeno jinak):

penzijní = důchodový = Retirement

makroekonomický = národohospodářský = Macroeconomic

průběžně financovaný = Pay-As-You-Go (PAYG)

kapitálově financovaný = Fully Funded

I. Krátký historický úvod – kdy proč a jak vznikl penzijní systém

- průmyslová revoluce – postupný rozpad tradiční vícegenerační rodiny,
- původně šlo de facto o vzájemné úrazové/invalidní pojištění,
- dosažení určité věkové hranice považováno de jure za invaliditu z důvodu stáří,
- původně financováno de facto kapitálově (vzájemné pojištění) po vstupu státu (1889 v Německu) postupně přechod na PAYGO
- Český (resp. československý) penzijní systém převzat z Rakousko-Uherska – zák.z.r.1924 o *starobním a invalidním pojištění dělnictva*, platný od r. 1926. (mj. důchodový věk 65let)

II.a) Národohospodářské náklady podpory seniorské generace

- **Definice** – jedná se o tu část ekonomické aktivity, kterou v podobě zboží a služeb každoročně spotřebovávají důchodci. **Část celkové hospodářské aktivity věnovaná na spotřebu důchodců** - skutečný makroekonomický náklad jejich podpory.
- je ovlivněna souborem faktorů ekonomické, demografické a politické povahy.
- rozhodují o ní tři klíčové poměry: $\rightarrow a, b, c,$

II.b)

podíl souhrnné spotřeby

představuje tu část ekonomické aktivity, která je určena k produkci spotřebního zboží a služeb pro domácí spotřebu:

$$a = AC/GDP,$$

kde:

AC souhrnná spotřeba

GDP hrubý domácí produkt

"podíl souhrnné spotřeby" představuje podíl finální spotřeby, tedy spotřeby zboží a služeb pro domácí spotřebu ve vztahu k domácímu produktu.

II.c)

míra závislosti

představuje podíl počtu důchodců na celkové populaci:

$$**b = RP/P**$$

kde:

RP populace důchodců

P celková populace

míra závislosti je podíl důchodcovské populace na celkové populaci.

II.d)

relativní životní úroveň důchodců,

je poměr průměrné spotřeby důchodců k průměrné spotřebě celé populace:

$$c = fRC/fAC$$

kde:

fRC = RC/RP, přičemž RC spotřeba populace důchodců a dále

fAC = AC/P, tedy rozepsaně:

$$C = \frac{RC}{RP} * \frac{P}{AC}$$

II.e)

Když vynásobíme vzájemně tyto tři poměry dostaneme poměr spotřeby důchodců k celkové ekonomické aktivitě, což je **makroekonomický náklad podpory důchodců**, který označíme jako : **r**

$$**r = a * b * c**$$

$$r = \frac{AG}{GDP} * \frac{RP}{P} * \frac{RC}{RP} * \frac{P}{AG}$$

po úpravě:

$$r = \frac{RC}{GDP}$$

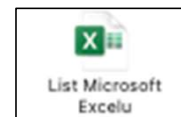
II.f)

$$a = AC/GDP$$

$$b = RP/P$$

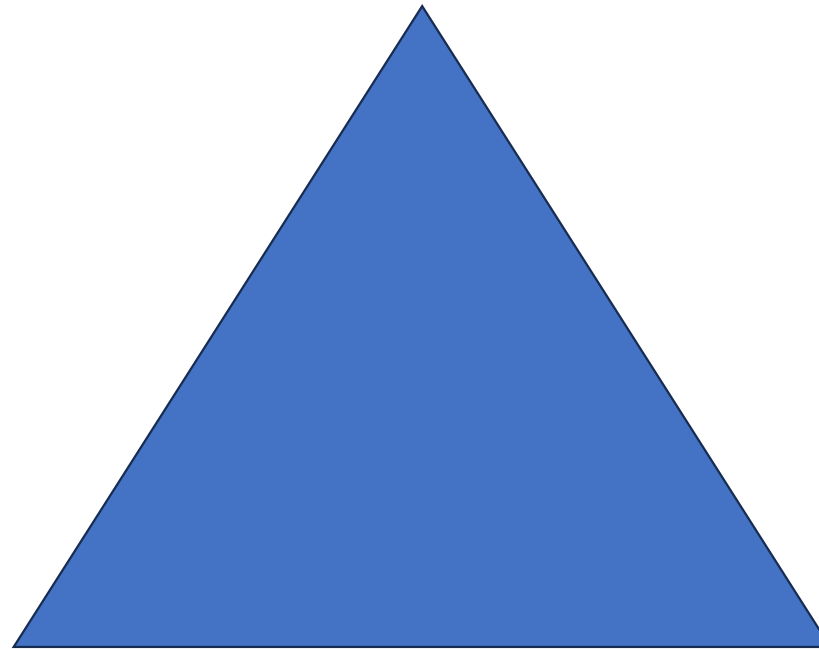
$$c = fRC/fAC$$

$$r = a * b * c \dots\dots\dots = RC/GDP$$

Vztahy mezi těmito kritérii v zásadě říkají, že vazba mezi změnou v kterémkoli z těchto poměrů a odpovídající změnou v ekonomických nákladech na důchodcovskou generaci je přímá a proporcionální., Z toho pak vyplývá, že jakákoli změna jednoho ze tří poměrů o určité procento způsobí růst celkových nákladů o stejné procento, pokud se nezmění ostatní podmínky.

penzijní věk
(retirement age)

důchod/mzda
(replacement rate)

příspěvková sazba
(contribution rate)

III.a) Rozlišení důchodových systémů dle způsobu financování – PAYG (*pay-as-you-go*)

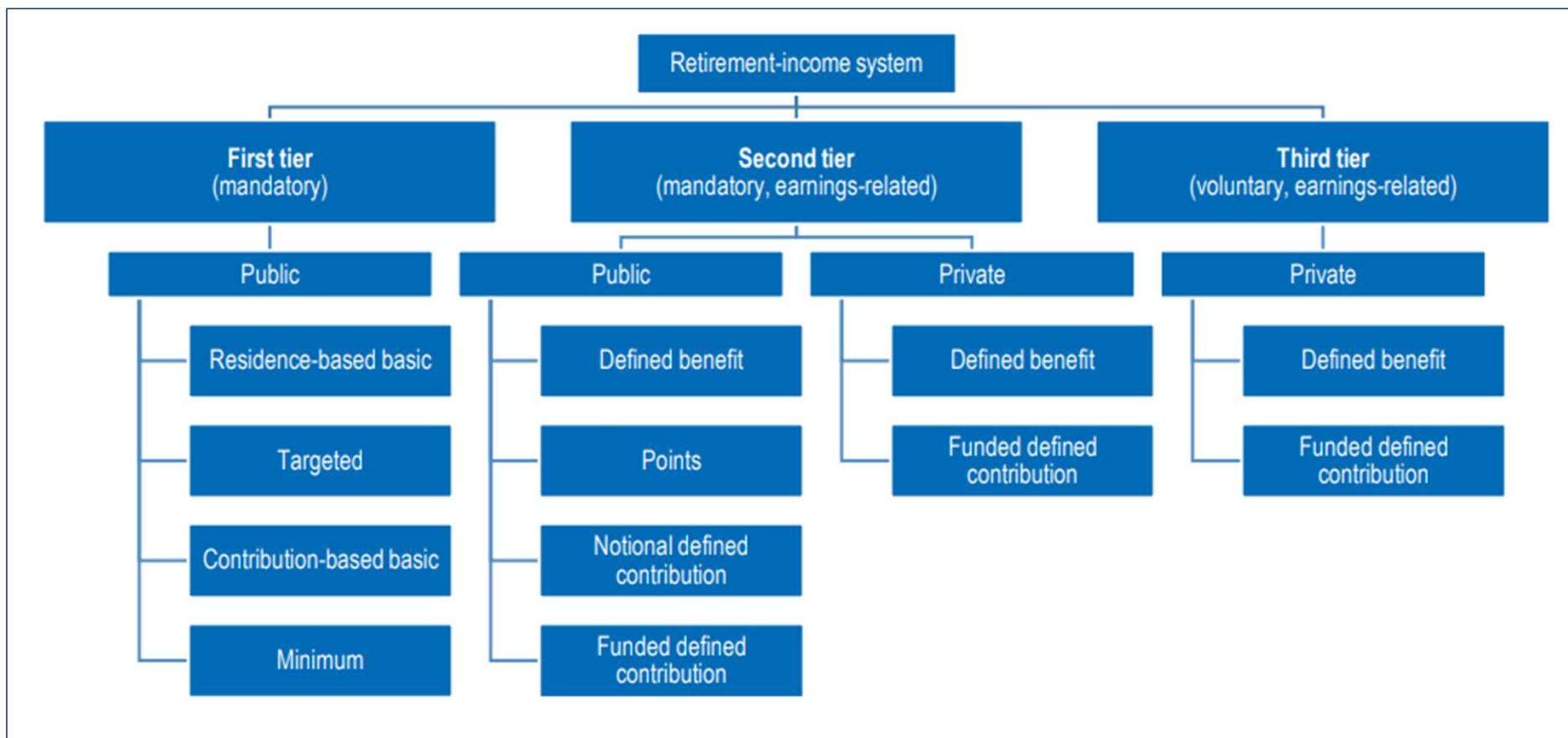
- Na počátku žádné veřejné penze nebyly
- průmyslová revoluce - vznik vzájemného úrazového pojištění
- postupně vznik PAYG – také někdy „Bismarckův“ systém
- Současní pracující platí důchod svým rodičům (dnes i prarodičům)
- Jejich děti budou (měly by) platit dnešním pracujícím
- NDC (notional defined contribution) – de facto PAYG s výpočtovým vzorcem převzatým z typicky soukromých penzí – minimální intragenerační solidarita (dnes např. v 6 zemích OECD)

III.b) Rozlišení důchodových systémů dle způsobu financování – FF (*fully funded*)

- Penzijní spoření historicky vznikalo současně na individuální i kolektivní bázi – model individuálních nebo skupinových úspor
- Ve 20.století postupně převážilo kolektivní pojetí jako součást zaměstnaneckých výhod – vliv rostoucí síly odborů a sociálních standardů ve vyspělých zemích
- v západním světě toto je tzv. 2. pilíř – jeho váha je v různých zemích různá – obvykle vyšší v zemích anglosaských resp. ovlivněných anglosaským právem
- **dvě základní formy stanovení dávky**
 - DB – defined benefit
 - DC – defined contribution

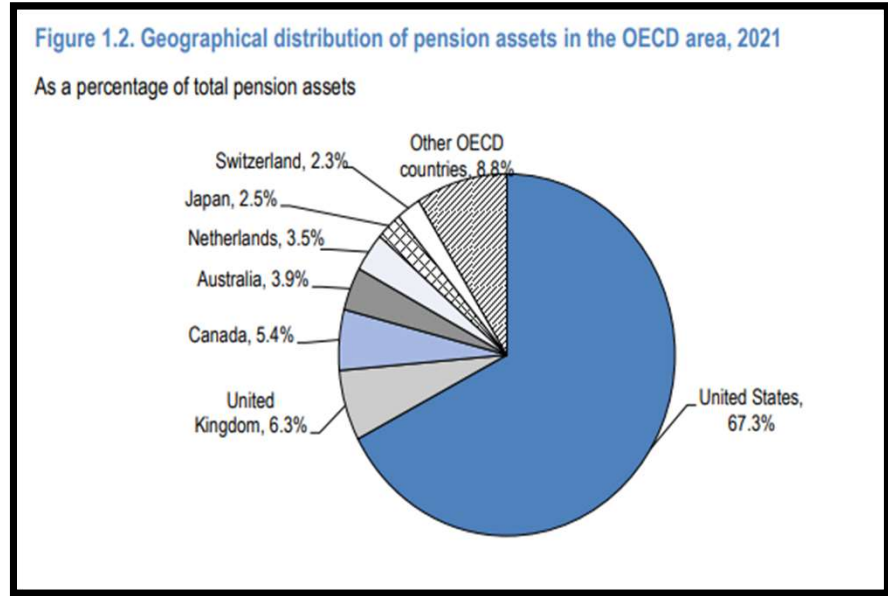
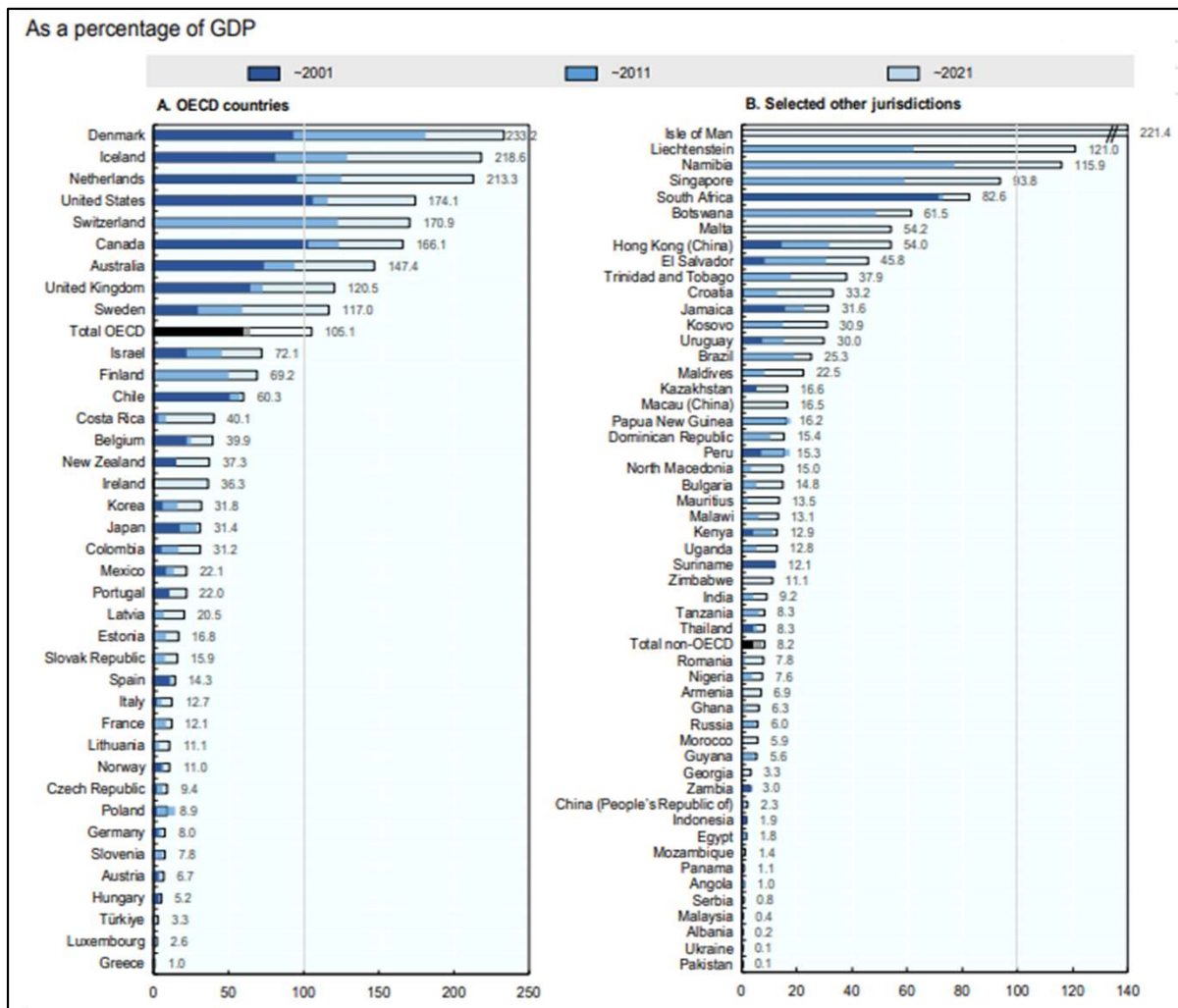
Více o klasifikaci penzijních systémů např in: Klepárník, V.; Štípek, V.; Bittner, J.; Pícl, M.: Penzijní reformy (od Chile po středovýchodní Evropu), Úřad vlády ČR, 2017, ISBN: 978-80-7440-190-9

III.c) Taxonomy: Different types of retirement-income provision

Zdroj: Pensions at a Glance 2021, OECD AND G20 INDICATORS

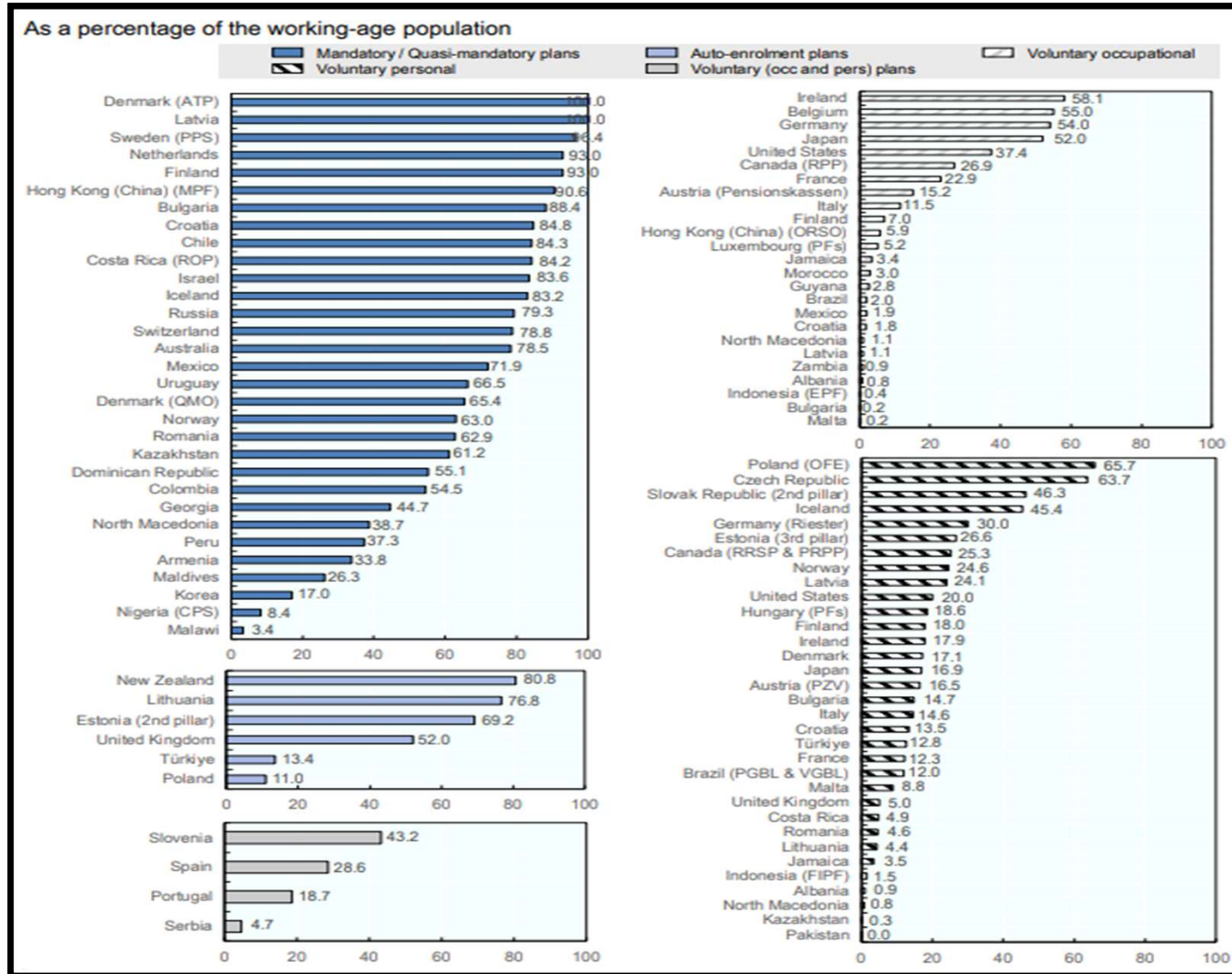
III.c) Celková aktiva v kapitálových a soukromých penzijních plánech v letech 2001, 2011 a 2021 (nebo nejblíží dostupný rok), v % HDP

Zdroj: PENSION MARKETS IN FOCUS 2022, OECD 2023

III.d)

Zapojení ek.aktivních osob do fondových schémat podle typu, r.2021 nebo poslední dostupný

Zdroj: PENSION
MARKETS IN FOCUS
2022, OECD 2023

IV.a)

„Makronáklady“ a způsob financování

- k základním makrovztahům determinujícím velikost makronákladů na důchody musíme konstatovat:
 - **že, způsob financování (resp. jeho změna) v zásadě nemění jejich celkovou velikost,**
 - **současně platí, že změna způsobu financování mění rozložení těchto nákladů ve společnosti**

IV.b)

Způsob financování a stanovení příspěvkové sazby (1)

- sazby v systému **PAYG** jsou **citlivé na demografický vývoj** a na nerovnováhy na trhu práce, **nejsou** však **citlivé** na jiné **ekonomické parametry**.
- Naopak systémy **FF** se soustřeďují na rovnováhu každého individuálního nebo skupinového účtu, jsou **v zásadě necitlivé na demografický vývoj**, jsou však **citlivé** na **ekonomické parametry**, zejm. na úrokové míry, míru růstu mezd a míru inflace.
- **Oba systémy** mají společnou **citlivost na prodlužování délky života důchodců** (neplést se střední délkou života při narození):
 - v případě FF modelu to znamená, že buď bude spořeno déle, protože délka žití v důchodu se prodlužuje, anebo bude důchod nižší.
 - U PAYG to zhoršuje poměr závislosti, tedy vztah b. na slidu#5

IV.c)

Způsob financování a stanovení příspěvkové sazby (2)

- Vyjdeme ze zjednodušené modelové situace, kdy nikdo neumírá před dosažením nároku na důchod a neexistují administrativní náklady na provoz systému, pak platí, že
- příspěvkové sazby závisí v zásadě na dvou ukazatelích a na jejich vzájemné vazbě, a to platí pro oba systémy:
 - na tempu růstu populace (ΔP) a
 - na rozdílu mezi úrokovými mírami a mírou růstu mezd ($q=IR-\Delta W$).
- Pokud tedy platí zjednodušující předpoklad, potom platí, že **je-li rozdíl úrokové míry a tempa růstu mezd větší, než je růst populace, pak příspěvkové sazby ve FF budou nižší než v systému PAYG; naopak pokud tento rozdíl je menší než růst populace, budou příspěvkové sazby ve fondovém systému vyšší.**
- $(q=IR-W) > \Delta P \Leftrightarrow$ sazby nižší ve FF
- $(q=IR-W) < \Delta P \Leftrightarrow$ sazby nižší v PAYG

Ve skutečnosti administrativní náklady FF (z dobrých důvodů) obvykle výrazně vyšší než u PAYG \Rightarrow nutno redukovat IR o 1-2 p.b.

V.a)

Proč v ČR neuspěla „velká“ penzijní reforma

- Externí tlak v 90.letech (SB/MMF) se nemohl opřít o potřebu nutnosti vnějšího financování jak tomu bylo ve většině zemí CEE,
- Tuzemská interní diskuse v 90.letech byla mnohem odbornější než v ostatních zemích CEE,
- Velké obavy jak pokrýt nutné „náklady přechodu“ – tzv. transition costs,
- Průběžné úpravy státního pilíře \Rightarrow vysoká míra udržitelnosti (viz.např. zrušení tzv. důchodových kategorií již na počátku 90.let),

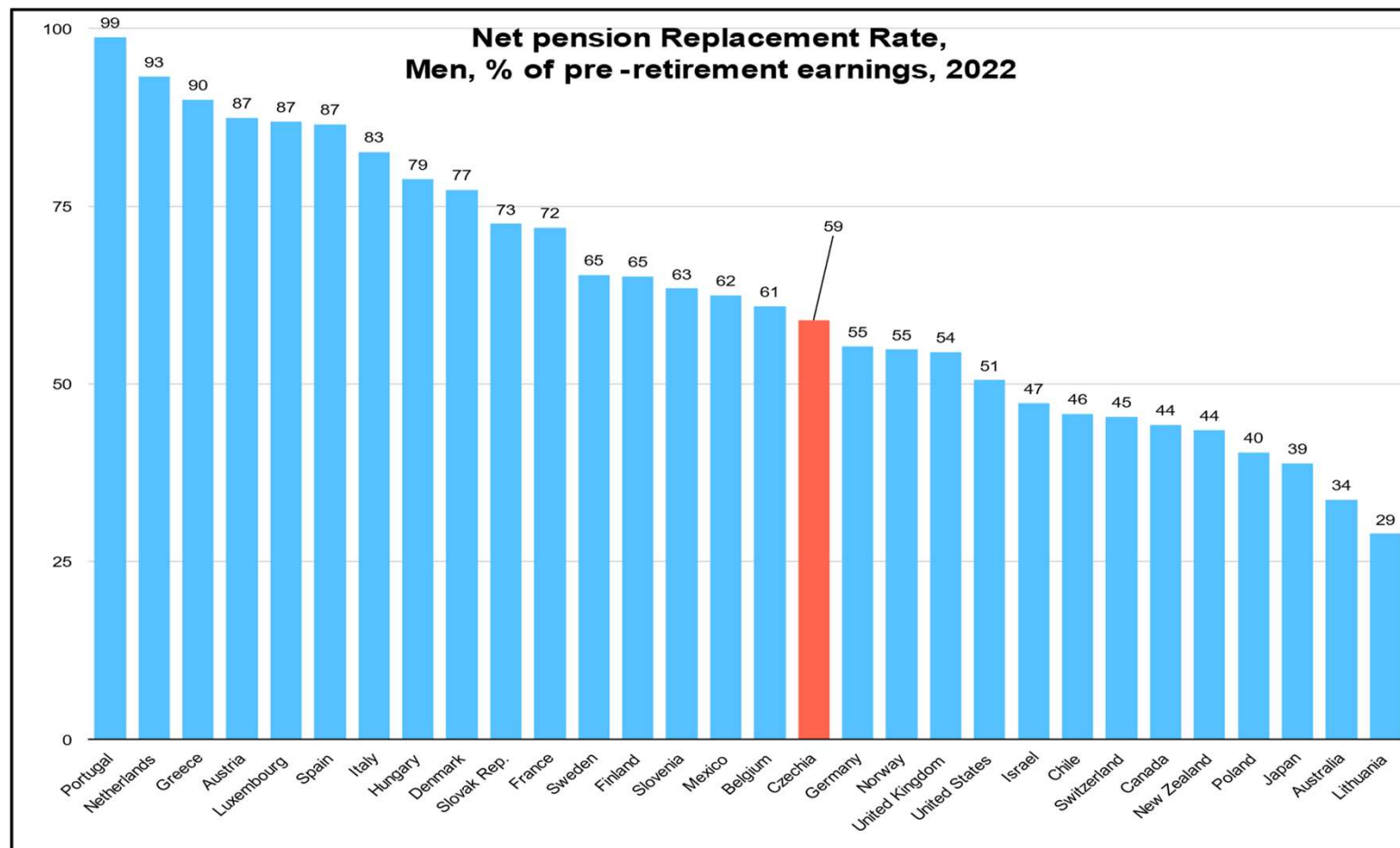
V.b)

Proč v ČR neuspěla „velká“ penzijní reforma (pokr.)

- Vysoce solidární systém – téměř „flat rate“ \Rightarrow pro cca 2/3 pojištěnců náhradový poměr (Replacement Rate dále jen RR) nad 50 % jejich předchozí čisté mzdy; pro cca 1/2 pojištěnců RR 65 % a více jejich bývalé čisté mzdy
- Nízkoinflační historie vč. období transformace \Rightarrow vysoká důvěra v domácí měnu i státní důchodový systém
- Nebyla dostatečně silná společenská (a tedy i politická) poptávka po změně.
- Politická reprezentace nebyla schopna dojít (přes mnohé pokusy –viz historie důchodových komisí) ani k elementární shodě na systémových změnách – na rozdíl od parametrických úprav po r. 2010.

Net pension replacment rate = Čistá míra náhrady

je definována jako podíl individuálního čistého nároku na důchod a čistého výdělku před odchodem do důchodu, přičemž se zohlední daně z příjmu fyzických osob a příspěvky na sociální zabezpečení placené pracovníky a důchodci. Tento ukazatel se měří v procentech výdělku před odchodem do důchodu podle pohlaví.

<https://www.oecd.org/en.html>

Rozdíl hrubého a čistého náhradového poměru pro penze odvozené z různých mezd

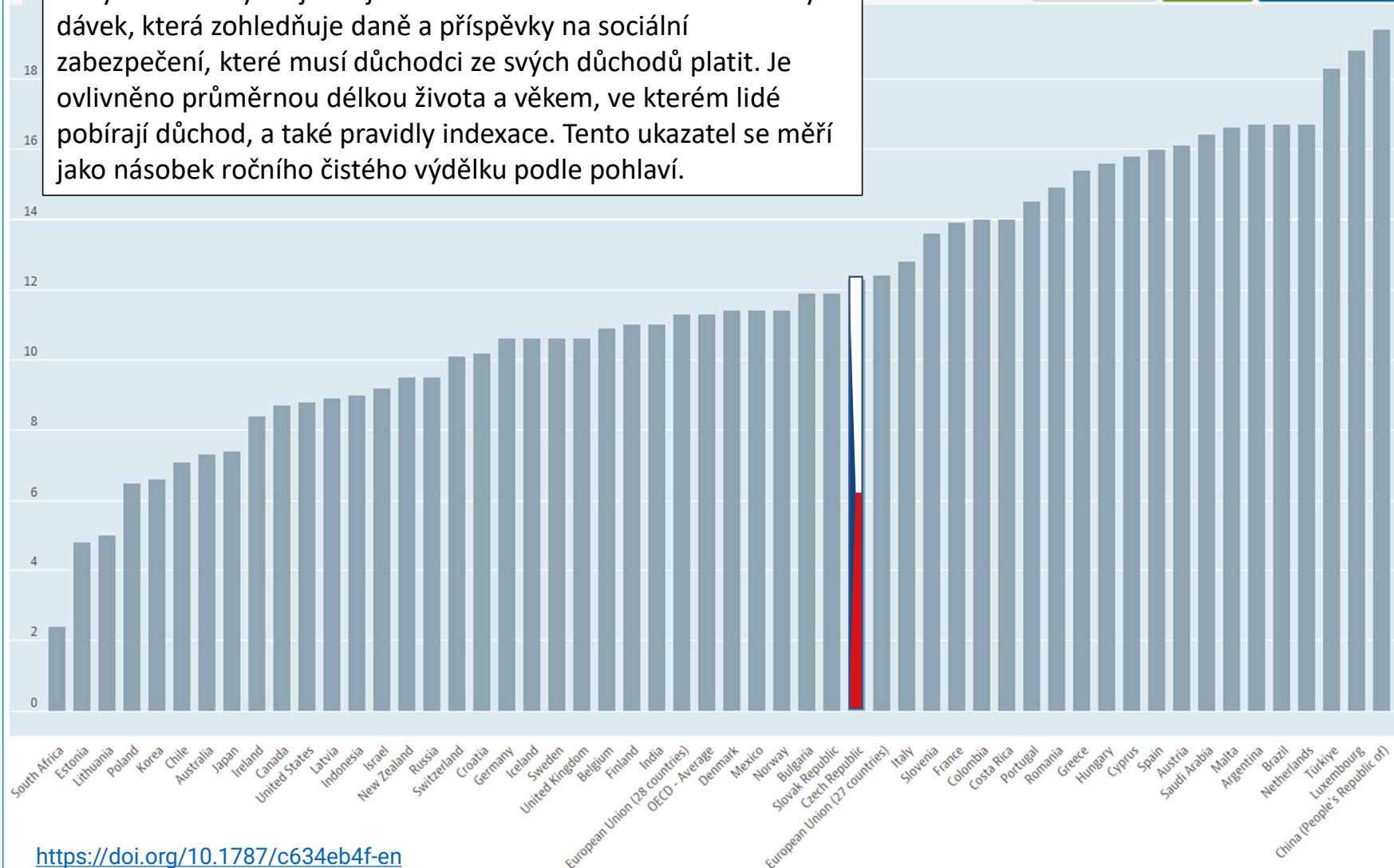
Hrubá mzda (HM)	Čistá mzda (ČM)	Starobní důchod (SD)	Hrubý náhradový poměr	Čistý náhradový poměr	Rozdíl SD – ČM
18 900 Kč	16 442 Kč	17 158 Kč	90,8 %	104,4 %	716 Kč
22 000 Kč	18 718 Kč	17 925 Kč	81,5 %	95,8 %	-793 Kč
30 000 Kč	24 590 Kč	19 329 Kč	64,4 %	78,6 %	-5261 Kč
43 967 Kč	34 836 Kč	21 780 Kč	49,5 %	62,5 %	-13 056 Kč
60 000 Kč	46 610 Kč	24 594 Kč	41,0 %	52,8 %	-22 016 Kč
80 000 Kč	61 290 Kč	28 104 Kč	35,1 %	45,9 %	-33 186 Kč
120 000 Kč	90 650 Kč	35 124 Kč	29,3 %	38,7 %	-55 526 Kč
150 000 Kč	111 222 Kč	40 389 Kč	26,9 %	36,3 %	-70 833 Kč
175 000 Kč	127 572 Kč	44 776 Kč	25,6 %	35,1 %	-82 796 Kč

Zdroj: Freedom Financial Services, <https://www.mesec.cz/clanky/individualni-nahradovy-pomer-napovi-jak-velkou-cast-prijmu-pokryje-vas-duxod-jak-ho-stanovit/>

Net pension wealth Men, Multiple of annual gross earnings, 2020 or latest available

Čistý důchodový majetek je současná hodnota toku důchodových dávek, která zohledňuje daně a příspěvky na sociální zabezpečení, které musí důchodci ze svých důchodů platit. Je ovlivněno průměrnou délkou života a věkem, ve kterém lidé pobírají důchod, a také pravidly indexace. Tento ukazatel se měří jako násobek ročního čistého výdělku podle pohlaví.

Fullscreen Share Download

<https://doi.org/10.1787/c634eb4f-en>

VI.a) Aktuálně realizované a diskutované změny v penzijním systému ČR

- novela I. pilíře - jednorázová změna valorizace – léto 2023
 - jednorázové snížení částky mimořádné valorizace (u prům. důch. o cca 1000Kč)
- novela I. pilíře – nový model valorizace a úprava parametrů pro předčasný důchod – léto/podzim 2023 – účinnost od 1.10.2023
 - změna řádné valorizace (přechod na 1/3 reálných mezd)
 - změna mimořádné valorizace
 - zvýšení minimální pojistné doby u předčasných d. (z 35 let na 40let)
 - předčasný důchod možný nejdříve 3 roky před řádným (do 1.10.23 = 5let)
 - méně štedrá valorizace u předčasných důchodů.

Aktuálně realizované a diskutované změny v penzijním systému ČR (pokr.)

- velká novela I. pilíře – parametrické změny – projednávání stále probíhá – oček. účinnost 2025.
 - zvyšování důchodového věku po r. 2030 nad 65 let
 - zpomalení růstu budoucích důchodů
 - (Nově přiznávané důchody by od roku 2026 měly růst pomalejším tempem, cílem je snížení jejich úrovně oproti současnému stavu o 8 %. Náhradový poměr by se měl postupně snížit o 3 %. Dosaženo toho má být tím, že se budou při výpočtu důchodu méně zohledňovat výdělků a doby důchodového pojištění.)
 - zvýšení minimálního důchodu
 - (Garantovaný důchod při splnění minimální doby důchodového pojištění se výrazně zvýší a bude činit 20 % průměrné mzdy. Konkrétně základní výměra a minimální procentní výměra všech důchodů bude stejná, každá bude činit 10 % průměrné mzdy. Pokud dnes někdo pobírá nižší důchod, bude mu zvýšen na tuto úroveň.)

Aktuálně realizované a diskutované změny v penzijním systému ČR (pokr. II)

- velká novela I. pilíře – parametrické změny – projednávání stále probíhá – oček. účinnost 2025.
 - Dřívější důchod pro náročné profese
 - (Lidé, kteří pracují v náročných profesích, budou mít nárok na předčasný důchod bez finančního krácení. Snížení důchodového věku bude možné až o 30 měsíců po odpracování 4400 směn, což je asi 20 let práce. Při odpracování alespoň 2200 směn bude možné snížení o 15 měsíců. Výhodu budou mít lidé pracující ve 4. kategorii a také část lidí ve 3. kategorii) – *PN Benda+Jakob vypouští 3. kategorii*
 - Nižší krácení předčasného důchodu při dlouhé práci
 - (Pokud lidé odpracují alespoň 45 let, budou mít při odchodu do předčasného důchodu jen poloviční krácení. Započítávat se má práce a některé náhradní doby, například vojna nebo péče o dítě)
 - Dobrovolné sdílení vyměřovacích základů
 - (Manželé nebo registrovaní partneři budou mít možnost sdílet své sociální odvody na důchod, tedy konkrétně vyměřovací základy. Pokud jeden v páru pobírá vyšší výděly, bude moci odvody sdílet, což zajistí o něco vyšší důchod manžela či partnera s nižšími výděly)

Aktuálně realizované a diskutované změny v penzijním systému ČR (pokr. III)

- velká novela I. pilíře – parametrické změny – projednávání stále probíhá – oček. účinnost 2025.
 - Omezení výchovného
 - Ocenění péče pomocí fiktivních vyměřovacích základů
 - Hodnocení doktorského studia jako náhradní doby
 - Zvýhodnění pro pracující důchodce
 - Snadnější získání odloženého důchodu
 - Prodloužení lhůty pro obnovení vdovských důchodů

podrobnosti např. zde: https://ceskeduchody.cz/zpravy/duchodova-reforma-2024-aktualni-informace-prehled-zmen?_zn=aWQ9NTMzNDk1NzY4NjQxMDY1NTQ5OHx0PTE3Mjg5MTg2MjcuODg2fHRIPTE3Mjg5MTg2MjcuODg2fGM9NUE2NjJGMTI3REY3Nzc1REFFQjA1NTE2QjE2MEM1NDU%3D

témata k diskusi se studenty

1. Redistribuční nástroje mají zůstat důležitou součástí českého důchodového systému VERSUS Rozsah redistribučních nástrojů českého důchodového systému by měl být omezen?
2. I přes historický vývoj by se kapitalizační pilíř měl stát povinnou součástí českého důchodového systému VERSUS Není vhodné, aby kapitalizační pilíř byl povinnou součástí českého důchodového systému?
3. Oblast dobrovolného penzijního systému by ze strany státu měla být více regulována VERSUS ... neměla...?

Děkuji Vám za
pozornost

jiri.rusnok@gmail.com

záložní snímky

Average effective age of labour-market exit, 2020

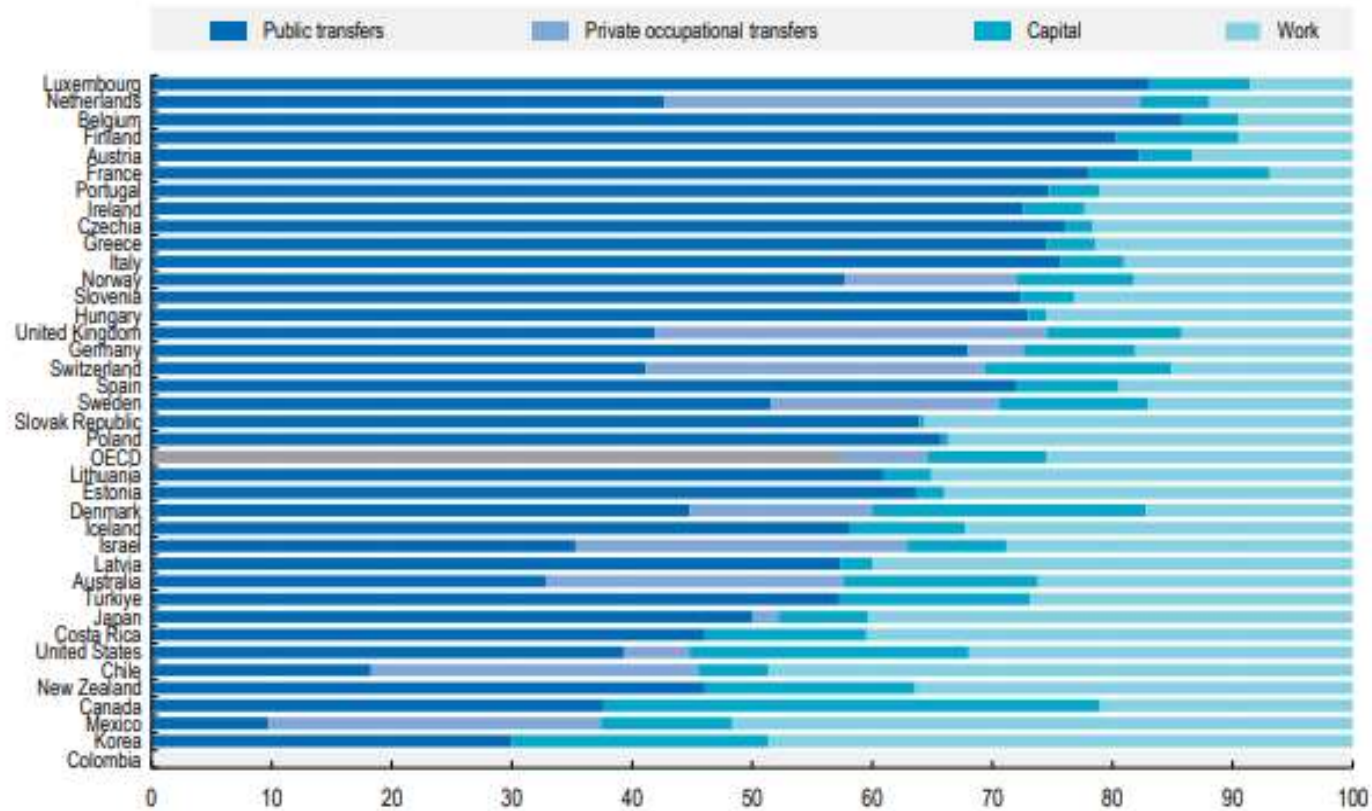

Note: Effective labour market exit age is shown for the six-year period 2015-20.

Source: OECD (2021), Pensions at a Glance 2021.

OECD, Czech Republic, Economic Survey 2023, March

Figure 7.1. Income sources of older people, 2020 or latest available year
 Percentage of total equivalised gross household income and transfers

Note: Income from work includes both earnings (employment income) and income from self-employment. Private occupational transfers include pensions, severance payments, death grants and other. Capital income includes private personal pensions and income from the returns on non-pension savings. Data are for 2020 except for some countries; see note of Table 7.1.

Source: OECD Income Distribution Database, www.oecd.org/social/income-distribution-database.htm (June 2023 version).

Zdroj: Pensions
 at a Glance
 2023, OECD
 AND G20
 INDICATORS

Normal retirement ages are on the rise in over half of OECD countries

Average normal retirement age, men

Mandatory pensions vary widely across OECD countries

% of net income maintained at normal retirement age

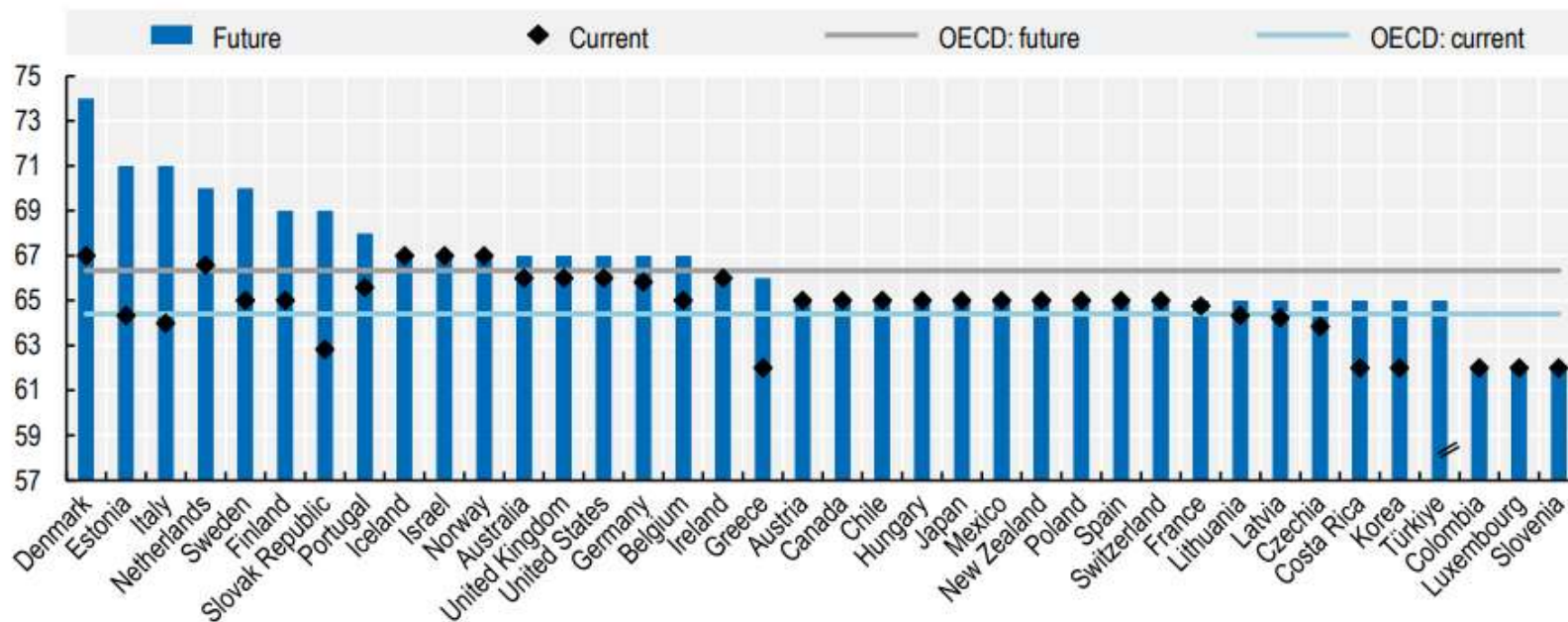

Across the OECD, an average-wage worker starting a full-career in 2022 is expected to take home 61% of their previous income when they reach retirement.

Zdroj: Pensions at a Glance 2023, OECD AND G20 INDICATORS, www.OECD.org

Figure 1.11. The normal retirement age will be rising in more than half of OECD countries

Normal retirement age for men entering the labour market at age 22 with a full career

Note: The normal retirement age is calculated for an individual with a full career from age 22. "Current" refers to people retiring in 2022. "Future" refers to the age from which someone is eligible to full retirement benefits from all mandatory components (without any reduction), assuming a full career from age 22 in 2022. Educational credits are not included. For better visibility, the scale of this chart excludes the lowest observed value of 52 for current normal retirement age in Türkiye.

Source: See Chapter 3, Figure 3.8, <https://stat.link/f9zejl>.

Table 7.2. Income poverty rates by age and gender, 2020 or latest available year
 Percentage with income lower than 50% of median equivalised household disposable income

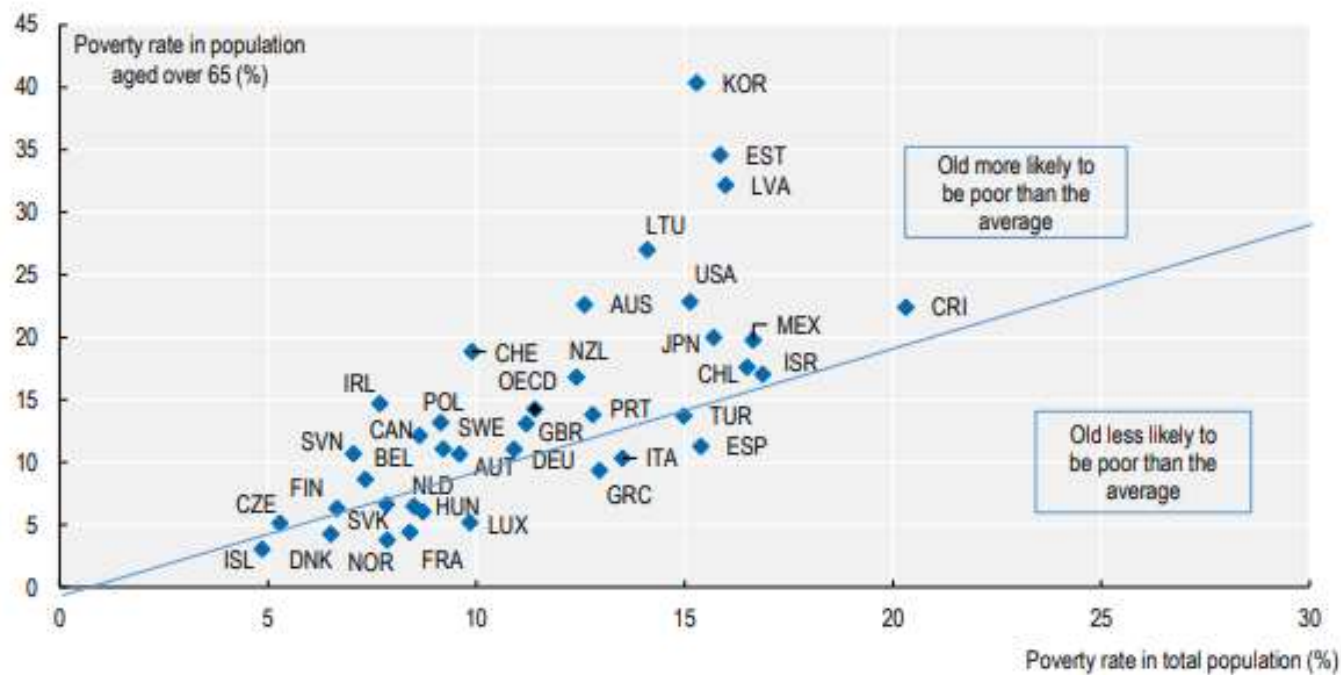
	Older people (aged over 65)					Total population		Older people (aged over 65)					Total population
	All	By age		By gender				All	By age		By gender		
		Age 66-75	Aged over 75	Men	Women				Age 66-75	Aged over 75	Men	Women	
Australia	22.6	19.7	27.0	18.2	26.6	12.6	Korea	40.4	31.4	52.0	34.0	45.3	15.3
Austria	10.6	9.6	12.0	7.3	13.2	9.6	Latvia	32.2	24.7	42.3	19.0	38.6	16.0
Belgium	8.6	5.9	12.2	7.3	9.8	7.3	Lithuania	27.0	25.7	28.4	13.9	33.8	14.1
Canada	12.1	11.0	13.9	9.2	14.6	8.6	Luxembourg	5.2	4.9	5.7	4.9	5.4	9.8
Chile	17.6	17.7	17.4	17.6	17.5	16.5	Mexico	19.8	18.2	22.3	18.9	20.4	16.6
Colombia							Netherlands	6.5	4.4	9.7	6.1	6.9	8.5
Costa Rica	22.4	21.4	24.0	22.8	22.1	20.3	New Zealand	16.8	14.3	20.9	13.2	20.1	12.4
Czechia	5.1	4.9	5.5	2.3	7.2	5.3	Norway	3.8	2.7	5.4	2.3	5.1	7.9
Denmark	4.3	2.8	6.3	3.2	5.2	6.5	Poland	13.2	13.7	12.3	7.6	16.8	9.1
Estonia	34.6	27.6	43.0	20.8	41.8	15.8	Portugal	13.8	12.5	15.2	10.4	16.2	12.8
Finland	6.3	4.9	8.3	4.5	7.7	6.7	Slovak Republic	6.6	6.2	7.6	4.4	8.2	7.8
France	4.4	4.0	4.9	3.3	5.2	8.4	Slovenia	10.7	10.2	11.6	7.1	13.4	7.0
Germany	11.0	12.1	9.8	8.6	12.7	10.9	Spain	11.3	9.9	12.8	10.1	12.2	15.4
Greece	9.3	8.8	10.0	7.0	11.2	13.0	Sweden	11.1	8.3	14.5	7.2	14.5	9.2
Hungary	6.1	6.9	4.6	4.4	7.1	8.7	Switzerland	18.8	16.1	22.1	16.9	20.6	9.9
Iceland	3.1	4.0	1.1	4.5	1.7	4.9	Türkiye	13.7	11.9	17.0	12.1	15.0	15.0
Ireland	14.7	12.4	18.1	11.2	17.8	7.7	United Kingdom	13.1	11.0	16.0	11.1	14.9	11.2
Israel	17.0	15.2	20.1	14.3	19.3	16.9	United States	22.8	20.1	27.2	19.8	25.3	15.1
Italy	10.3	10.3	10.4	7.7	12.4	13.5							
Japan	20.0	16.4	23.9	16.4	22.8	15.7	OECD	14.2	12.5	16.6	11.1	16.5	11.4

Notes: Data are for 2020 except for some countries; see note of Table 7.1 for details. Data for Colombia is unavailable.

Source: OECD Income Distribution Database, www.oec.d.org/social/income-distribution-database.htm (June 2023 version).

Zdroj: Pensions at a Glance 2023, OECD AND G20 INDICATORS

Figure 7.2. Income poverty rates by age: older vs. total population, 2020 or latest available year

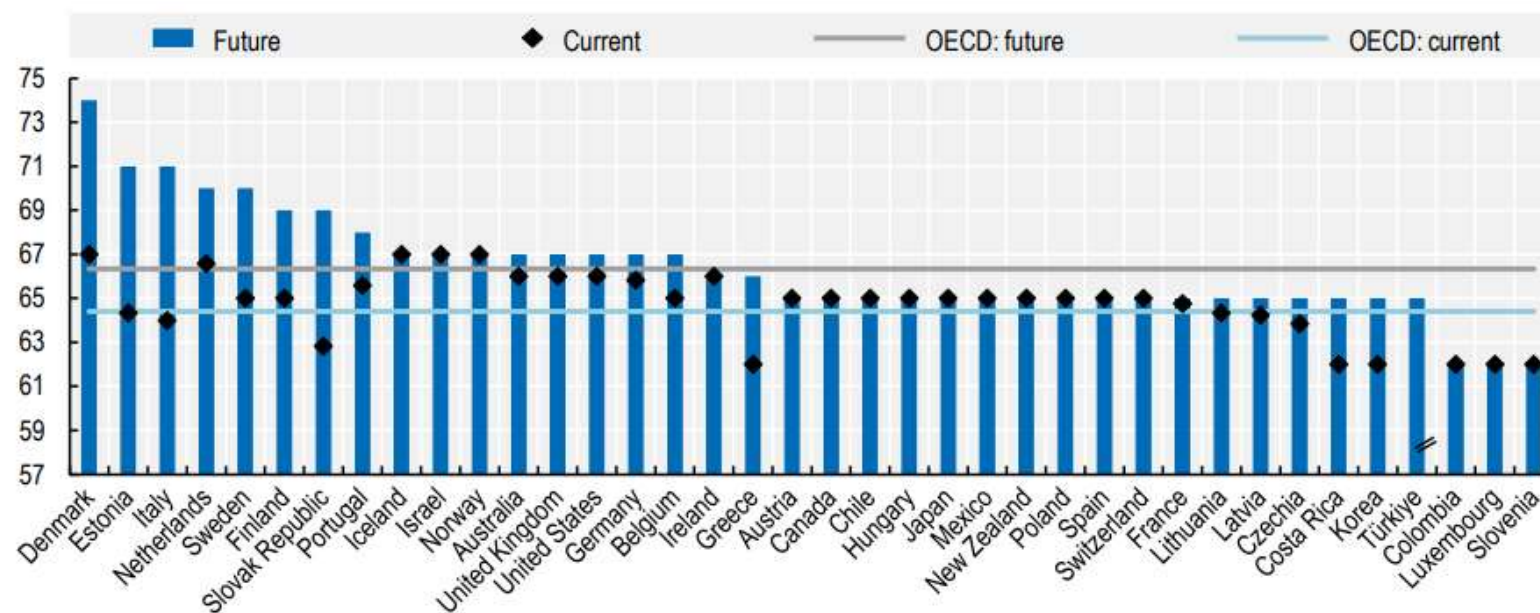
Note: Data are for 2020 except for some countries; see note of Table 7.1 for details.

Source: OECD Income Distribution Database, www.oecd.org/social/income-distribution-database.htm (June 2023 version).

Zdroj: Pensions at a Glance 2023, OECD AND G20 INDICATORS

Figure 1.11. The normal retirement age will be rising in more than half of OECD countries

Normal retirement age for men entering the labour market at age 22 with a full career

Note: The normal retirement age is calculated for an individual with a full career from age 22. "Current" refers to people retiring in 2022. "Future" refers to the age from which someone is eligible to full retirement benefits from all mandatory components (without any reduction), assuming a full career from age 22 in 2022. Educational credits are not included. For better visibility, the scale of this chart excludes the lowest observed value of 52 for current normal retirement age in Türkiye.

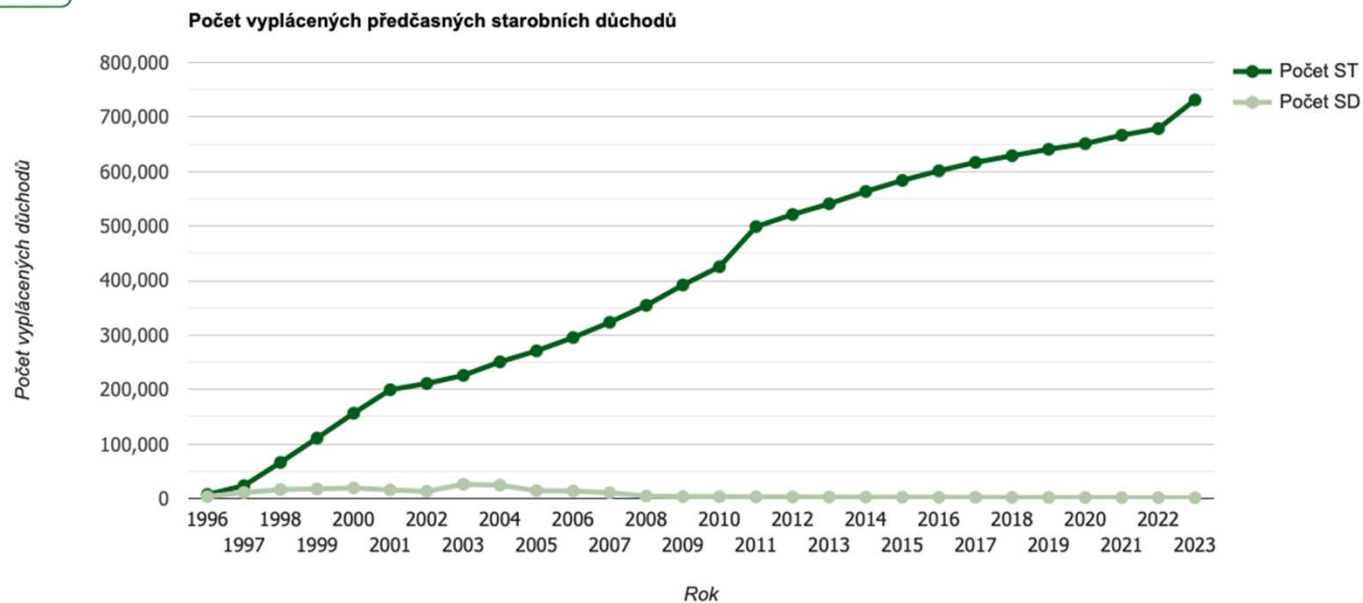
Source: See Chapter 3, Figure 3.8, <https://stat.link/f9zejl>.

Table 3.3. Indexation of first-tier benefits

	Basic	Minimum contributory	Safety net		Basic	Minimum contributory	Safety net
Australia			Highest of two price indexes, benchmarked to wages	Japan	Wages until age 67, then prices		Cost of living and wages
Austria		Prices	Discretionary	Korea	Prices		Prices
Belgium		Prices	Prices	Latvia		50%-80% wages/ 50% prices	50%-80% wages/ 50% prices
Canada	Prices (R)		Prices	Lithuania	Wb (C)		Prices
Chile		Prices	Prices	Luxembourg	Cost of living and annually consider wages (C)	Cost of living and annually consider wages	Cost of living and annually consider wages
Colombia		Wages		Mexico	Prices (R)	Prices	
Costa Rica		Wages	Wages	Netherlands	Legal net minimum wage (R)		Legal net minimum wage
Czechia	Wages (C)	Wages/none	Discretionary	New Zealand	Prices and periodically net average wage (R)		Prices and periodically net average wage
Denmark	Wages (R)		Wages	Norway	50% wages/ 50% prices (R)		50% wages/ 50% prices
Estonia	80% wages/20% prices (C)		80% wages/20% prices	Poland		Prices + 20% wages	Prices
Finland			Prices	Portugal		GDP and consumer price index without housing	Prices
France		Prices	Prices	Slovak Republic		Prices	Prices
Germany			70% prices/ 30% wages	Slovenia		60% wages/40% prices	Prices
Greece	Prices (R)		Prices	Spain		Prices	Prices
Hungary		Prices	Prices	Sweden			Prices
Iceland	Whatever is higher: wages or cost of living (R)		Whatever is higher: wages or cost of living	Switzerland		50% wages/50% prices	50% wages/50% prices
Ireland	Discretionary (C)		Discretionary	Türkiye		Prices	Prices
Israel	Prices (R/C)		Prices	United Kingdom	Whatever is highest: prices, wages or 2.5% (C)		Whatever is higher: prices, wages or 2.5%
Italy		Prices	Prices	United States			Prices

Note: (C) refers to contribution-based basic and (R) refers to residence-based basic.

Source: See "Country Profiles" available at <http://oe.cd/paq>.

Předčasný starobní důchod zahrnuje důchody vyplácené důchodcům, kteří ještě nedosáhli důchodového věku tak i těm, kteří již důchodového věku dosáhli.

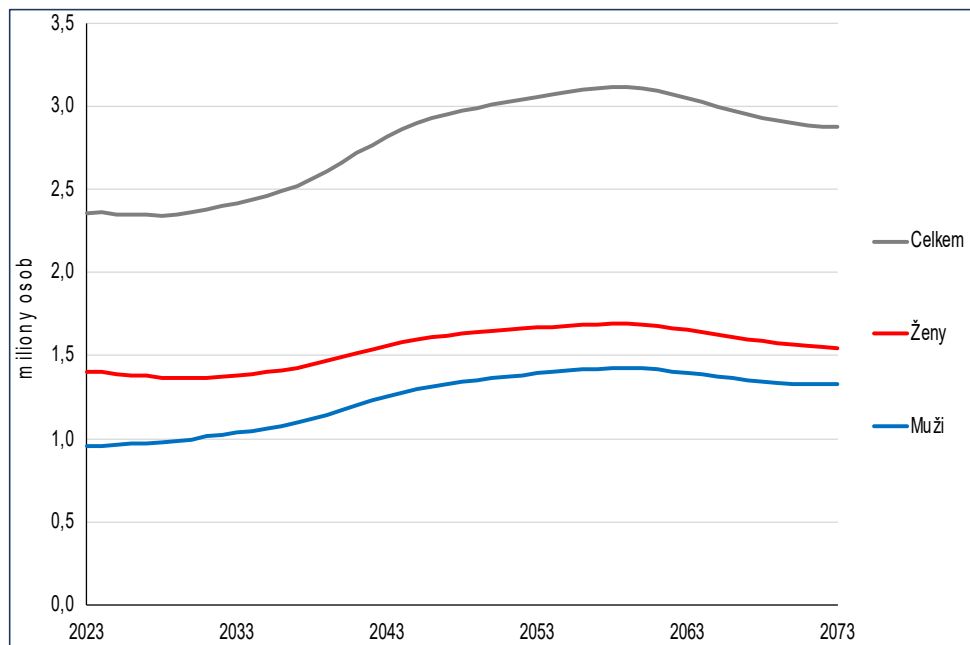
Význam zkratk druhů důchodů: SD = starobní důchod z invalidity přiznaný pře důchodovým věkem (tzv.předčasný)
ST = starobní důchod přiznaný pře důchodovým věkem (tzv.předčasný) trvale krácený pro předčasnost

- typy důchodů
- největší podíl podle počtu představují starobní důchody (75 %), dále pozůstalostní a sirotčí penze (11 %) a invalidní penze (14 %).

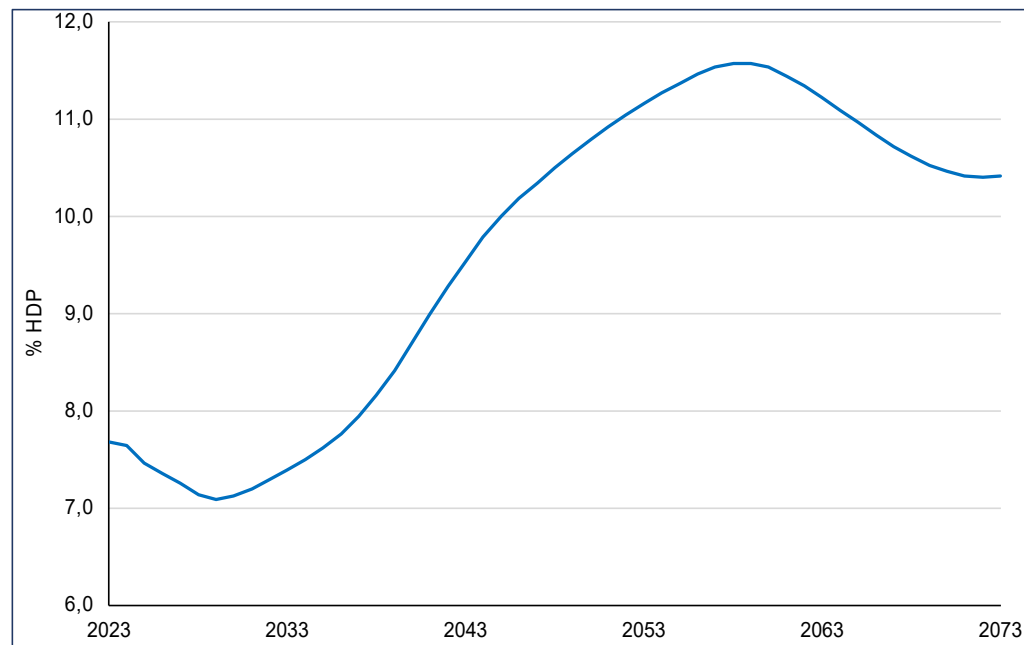
Shrnutí projekcí důchodového systému pro vybrané roky (v % HDP)						
	2023	2033	2043	2053	2063	2073
<i>starobní důchody</i>	7,9	8,2	10,1	11,5	11,5	10,7
<i>invalidní důchody</i>	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9	1,0
<i>pozůstalostní důchody</i>	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
Výdaje celkem	9,3	9,7	11,5	12,9	12,9	12,1
Příjmy celkem	8,3	8,5	8,7	8,8	8,9	9,0
SALDO	-1,0	-1,2	-2,9	-4,1	-4,0	-3,1

NRR-Zpráva o dlouhodobé udržitelnosti, září
2023, www.rozpocetovarada.cz

Projekce počtu starobních důchodců (střední varianta demografické projekce)

Podíl výdajů na starobní důchody na HDP (v %)

Srovnání penzí v ČR a okolí

deník

Slovensko

53,1

13 878

Polsko

30,6

14 267

Maďarsko

62,5

10 010

Německo

41,5

33 087

Rakousko

74,1

35 309

Česko*

41

20 188

Poměr důchodu k hrubé mzdě (v %)
Aktuální průměrný důchod
(v přepočtu na Kč)

Srovnání rizika chudoby důchodců v členských státech EU v %

Stát	Riziko
Belgie	14,8
Bulharsko	34,6
Česko	10,5
Dánsko	11,6
Estonsko	40,6
Finsko	12,7
Francie	10,9
Chorvatsko	32,4
Irsko	20,4
Itálie	15,6
Kypr	19,5
Litva	35,9
Lotyšsko	44,6
Lucembursko	9,1
Maďarsko	15,4
Malta	28,1
Německo	19,4
Nizozemsko	16,4
Polsko	17,5
Portugalsko	20,1
Rakousko	14,8
Rumunsko	21,9
Řecko	13,5
Slovensko	10,3
Slovinsko	17,1
Španělsko	17,5
Švédsko	12,9

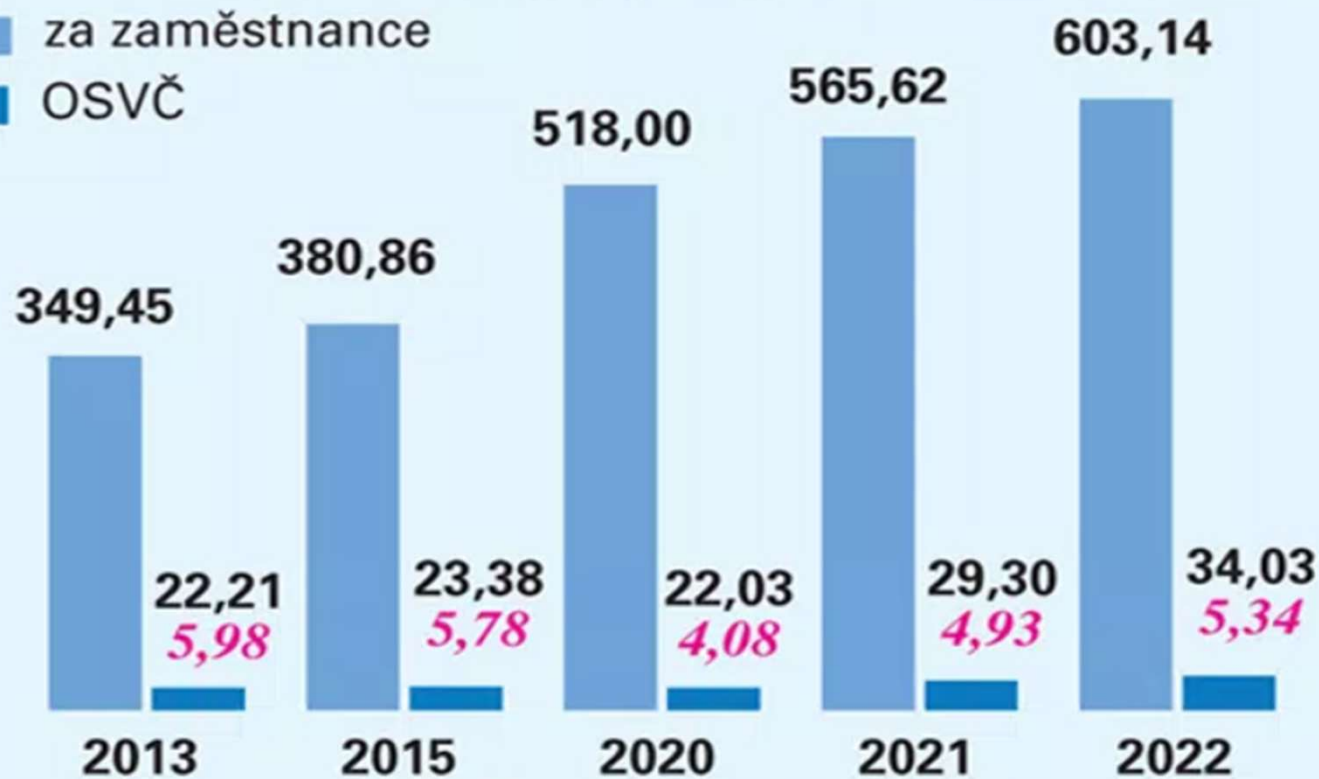
* po letošní červnové valorizaci o průměrných 700 korun bude poměr důchodu ke mzdě skoro 50 procent

ZDROJ: EUROSTAT, DENÍK

Výběr pojistného na sociální zabezpečení

v miliardách Kč

■ za zaměstnance
■ OSVČ

Kurzívou podíl OSVČ na celkových příjmech v procentech

MFČR, PRAVO-ti

Varianta ING – rovný důchod podle počtu dětí a povinné penzijní spoření*

sazba příspěvku do obou pilířů				
počet dětí	0	1	2	3+
sazba do FF v % hrubé mzdy	12	9	6	3
sazba do PAYG v % hrubé mzdy	12	12	12	12

náhradový poměr z PAYG pilíře				
počet dětí	0	1	2	3+
důchod z PAYG v % prům. mzdy	0	10	21	31

*Hyzl, J. – Rusnok, J. – Řezníček, T. – Kulhavý, M. Penzijní reforma pro Českou republiku (Inovativní přístup). Praha: ING Česká a Slovenská republika, 2004